

АЛСЫН ХАРАА 2050” МОНГОЛ УЛСЫН УРТ ХУГАЦААНЫ БОДЛОГЫН БАРИМТ БИЧИГТ НИЙГМИЙН
ДААТГАЛЫН ЧИГЛЭЛЭЭР ТУСГАГДСАН ЗОРИЛТ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ХЭРЭГЖИЛТ

Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар

(2025 оны 09 дүгээр сарын 25-ны өдрийн байдлаар)

№	Зорилт арга хэмжээний дугаар	Арга хэмжээ	Хүрсэн түвшин, үр дүн	Хэрэгжилтийн хувь
Хоёр.ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ				
2.6. Хөдөлмөрийн эдийн засгийн тэнцвэрийг хангаж, мэдлэгийн эзийн засгийг бүрдүүлж, иргэн бүрийг ажилтай, орлоготой болгоно.				
1	2.6.15.	Ажилгүйдлийн даатгалын тогтолцоог боловсронгуй болгоно.	Нийгмийн даатгалын багц хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах ажлын хүрээнд ажилгүйдлийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээг 0.1 пунктээр нэмэгдүүлэх тооцоо, судалгааг Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамтай хамтран боловсруулав.	90
Гурав. АМЬДРАЛЫН ЧАНАР БА ДУНДАЖ ДАВХАРГА				
3.1. Амьдралын баталгааг хангах нийгмийн хамгааллын үйлчилгээг хөгжүүлж, амьдралын чанарыг дээшлүүлэхүйц нийгмийн даатгалын тогтолцоог бэхжүүлнэ				
2	3.1.1.	Албан бус салбарт хөдөлмөр эрхэлж байгаа иргэд, малчдыг нийгмийн даатгалд даатгуулах тусгай хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	Улсын Их Хурлын чуулганы 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар баталсан Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийг нийгмийн даатгалын байгууллага 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. Албан бус салбарт хөдөлмөр эрхлэгчдийг нийгмийн даатгалд хамруулах талаар: - Хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.21 дэх хэсэгт гурав хүртэлх насны хүүхдээ асарч байгаа эх сайн дурын даатгалд даатгуулбал түүний тодорхойлсон орлогын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнд ногдох орлогоос тэтгэвэр, тэтгэмжийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг тэтгэмжийн даатгалын сангаас болон улсын төсвөөс хариуцахаар; - Хуулийн 21.22 дахь хэсэгт эмнэлгийн хяналтад байдаг, байнгын асаргаа шаардлагатай 18 хүртэлх насны хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч ажил хөдөлмөр эрхлээгүй эх, эсхүл эцэг сайн дурын даатгалд даатгуулбал түүний тодорхойлсон орлогын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнд ногдох орлогоос тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг улсын төсвөөс хариуцахаар; - Хуулийн 21.23 дахь хэсэгт малчин, туслах малчин сайн дурын даатгалд даатгуулбал түүний тодорхойлсон орлогын хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнд ногдох орлогоос тэтгэвэр, тэтгэмжийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувийг улсын төсвөөс хариуцах зохицуулалтыг тус тус тусгасан. 2025 оны эхний 8 сарын байдлаар: - Сайн дурын даатгалд даатгуулагч /0-3 насны хүүхдээ асарч байгаа/ 7.1 мянган эхийн төлөх хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнд ногдох тэтгэврийн болон тэтгэмжийн даатгалын	100

			шимтгэлийн 50 хувь буюу 1.0 тэрбум төгрөгийг тэтгэмжийн даатгалын сангаас, 4.7 тэрбум төгрөгийг улсын төсвөөс, нийт 5.7 тэрбум төгрөгийг; - Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдээ асарч байгаа 3.3 мянган эх /эцэг/-ийн төлөх хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнд ногдох тэтгэврийн даатгалын шимтгэл буюу 7.0 тэрбум төгрөгийг улсын төсвөөс; - Малчин, туслах малчин 50.6 мянган даатгуулагчийн төлөх хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнд ногдох тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн 50 хувь буюу 17.2 тэрбум төгрөгийг улсын төсвөөс тус тус хариуцан төлж, эдгээр иргэдийг сайн дурын даатгалд хамруулав.	
3	3.1.2.	Нийгмийн даатгалын хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.	Нийгмийн даатгалын хууль, эрх зүйн шинэчлэлийн хүрээнд Улсын Их Хурлын чуулганы 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдрийн нэгдсэн хуралдаанаар Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль /шинэчилсэн найруулга/, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэмжийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тэтгэвэр. тэтгэмж, төлбөрийн тухай хууль /шинэчилсэн найруулга/-ийг тус тус баталж, 2024 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс эхлэн мөрдөн ажиллаж байна. Эдгээр хуулиудыг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой Засгийн газрын тогтоол, Сайдын тушаал, Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн тогтоол, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын даргын тушаалаар 68 дүрэм, журам, зааврыг батлуулан хэрэгжилтийг хангаж, хяналт тавин ажиллаж байна. Мөн Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас боловсруулсан Нийгмийн даатгалын багц хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдэд тусгах санал, холбогдох тооцоолол, тайлбар болон холбогдох бусад хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах саналыг Гэр бүл, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яаманд албан бичгээр хүргүүлэв.	100
4	3.1.3.	Бүх ахмад настанд суурь тэтгэвэр олгоно.	Тэтгэврийн олон давхаргат тогтолцоо буюу суурь тэтгэвэр, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, хувийн нэмэлт тэтгэврийн тогтолцоог нэвтрүүлэх бодлогын хүрээнд Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын тушаалын дагуу Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль, Нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэврийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг боловсруулах ажлын хэсэгт тус газрын албан хаагчид томилогдон ажиллаж, хуулийн төсөл боловсруулах, хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, холбогдох судалгаа тооцоолол хийх зэрэг ажлуудад Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамтай хамтран ажиллав.	90
5	3.1.4.	Хувийн тэтгэврийн нэмэлт даатгалыг нэвтрүүлж, төрийн болон хувийн тэтгэврийн сангаас тэтгэвэр авах нөхцөлийг бүрдүүлж, санхүүгийн зах зээлийг дэмжинэ.	Тэтгэврийн олон давхаргат тогтолцоо буюу суурь тэтгэвэр, нийгмийн даатгалын сангаас олгох тэтгэвэр, хувийн нэмэлт тэтгэврийн тогтолцоог нэвтрүүлэх бодлогын хүрээнд Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайдын 2024 оны “Ажлын хэсэг байгуулах тухай” А/48 дугаар тушаалын дагуу Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төсөл боловсруулах ажлын хэсэгт тус газрын албан хаагч томилогдон ажиллав. Хувийн нэмэлт тэтгэврийн тухай хуулийн төслийг Засгийн газрын хуралдаанаар хэлэлцүүлж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр шийдвэрлэсэн.	90
		Нийгмийн даатгалын		

6	3.1.5.	мэдээллийн системийг боловсронгуй болгож, хяналтыг сайжруулна.	Мэдээллийн нэгдсэн системийн нэвтрүүлэлт: Нийгмийн даатгалын салбарын хэмжээнд сүүлийн үеийн дэвшилтэт технологид суурилсан, уян хатан, динамик суурьтай, бодит цагийн горимд ажиллах мэдээллийн нэгдсэн систем “SICOS”, мөн иргэд даатгуулагч, ажил олгогчид зориулсан “Иргэний болон ажил олгогчийн портал систем /Portal.ndaatgal.mn/”-ийг 2024 оноос эхлэн үе шаттайгаар нэвтрүүлсэн. Энэ ажлын хүрээнд “SICOS” системд тэтгэврийн 38, тэтгэмжийн 10, орлого шимтгэлийн 7 буюу сайн дураар даатгуулагчийн 5, акт, алдангийн орлогын 1 төрлийн, байгууллагын албан журмын даатгалын 1 багц бүтээгдэхүүн, зөрчил бүртгэх 3, бусад бүтээгдэхүүн буюу илүү төлсөн шимтгэлийн буцаан олголтын, мөнгөжүүлсэн орлогын тооцооллын, лавлагаа тодорхойлолтын зэрэг нийт 66 төрлийн бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлэн нэвтрүүлсэн. Үүний дүнд иргэд даатгуулагч, тэтгэвэр, тэтгэмж авагч, ажил олгогчдод үзүүлэх нийгмийн даатгалын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний цар хүрээ нэмэгдэж, хэрэглэгч бодит цагийн горимоор үйлчилгээг тухай бүр хэвийн авч байна. Иргэд даатгуулагч, ажил олгогчид зориулсан “Иргэний болон ажил олгогчийн портал систем” /Portal.ndaatgal.mn/”-ээр сайн дураар даатгуулагч нь сайн дурын гэрээ байгуулах /5 төрөл/, шимтгэл төлөх, жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж, хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсаны тэтгэмж болон ҮОМШӨ хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсаны тэтгэмжийн хүсэлтийг илгээх, лавлагаа тодорхойлолт авах, мөнгөжүүлсэн орлогын дүнгээ харах зэрэг үйлчилгээнүүдийг цахимаар авч байна. Мөн Portal.ndaatgal.mn системээр ажил олгогч нь ажилтны тушаалын мэдээллийг бүртгэх, нийгмийн даатгалын шимтгэлийн тайлангаа илгээх, шимтгэл төлөлтийн лавлагаа тодорхойлолтоо авах, албан журмаар даатгуулагчийн хөдөлмөрийн чадвараа түр алдсаны тэтгэмжийн хүсэлт илгээх зэрэг үйлчилгээг цахимаар авч байна. <i>Тухайлбал:</i> ✓ 2025 оны эхний хагас жилийн байдлаар “SICOS” системээр 172.0 мянга, Portal.ndaatgal.mn системээр 123.0 мянга, нийт 295.0 мянган тэтгэвэр, тэтгэмжийн болон сайн дураар даатгуулах үйлчилгээ авах хүсэлт, мөн сар бүр 55.5 мянган ажил олгогчийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийн тайланг цахимаар хүлээн авч 97.0 хувийг шийдвэрлэсэн байна. Үүнд: - Сайн дурын даатгалын гэрээ байгуулах, сунгах, шимтгэл төлөх нийт 111.9 мянган хүсэлтийг хүлээн авч 98.2 хувийг шийдвэрлэсэн байна; - Хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны, нас барсан даатгуулагчийн ар гэрт олгох, жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмж тогтоох, олгох, ажилгүйдлийн тэтгэмж тогтоох, олгох нийт 134.0 мянган хүсэлтийг хүлээн авч 95.2 хувийг шийдвэрлэсэн байна. - Өндөр нас, хөдөлмөрийн чадвар алдсаны, тэжээгчээ алдсаны тэтгэвэр шинээр тогтоолгох, мөн тэтгэврээ өөрчлөн тогтоолгох 49.0 мянган иргэний хүсэлтийг хүлээн авч 96.0 хувийг шийдвэрлэсэн байна. Тэтгэвэр олголт: 550.0 мянга орчим тэтгэвэр авагч /давхардсан тоогоор нийтдээ 3.3 сая/-ийн тэтгэвэр олголтын тооцооллыг сар бүр тооцоолж системээр тооцоолон цаг хугацаанд нь олгох боломжийг бүрдүүлсэн.	90
---	--------	--	---	----

			910 эрүүл мэндийн байгууллагаас 78.8 мянган албан журмаар даатгуулагчийн, 6.9 мянган сайн дураар даатгуулагчийн хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны, 26.6 мянган даатгуулагчийн жирэмсний болон амаржсаны тэтгэмжийн, нийт 112.3 мянган эмнэлгийн хуудас цахимаар хүлээн авч тэтгэмжийн тооцооллыг хийж үйлчилгээ үзүүлсэн байна. Ажил олгогчийн нийгмийн даатгалын шимтгэлийн тайлан: Нийт 55.5 мянган ажил олгогчийн сар бүр илгээсэн 333.0 мянган удаагийн тайлан, давхардсан тоогоор 5.0 сая албан журмын даатгуулагчийн нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийн тайланг 100 хувь цахимаар хүлээн авч шийдвэрлэсэн байна. Ажил олгогчоос цахимаар илгээсэн 79.0 мянган албан журмаар даатгуулагчийн хөдөлмөрийн чадвар түр алдсаны эмнэлгийн хуудсыг хүлээн авч тэтгэмжийн тооцооллыг хийж үйлчилгээ үзүүлсэн байна. Санхүүгийн жилийн эцсийн тайлан гаргах: Мэдээллийн нэгдсэн системээр төв орон нутгийн нийгмийн даатгалын 30 нэгжийн 2024 оны жилийн эцсийн сангийн санхүүгийн тайланг гаргахтай уялдуулан системд шаардлагатай өөрчлөлт хөгжүүлэлт хийх, нэгжүүдэд аргачлал, заавар, чиглэл, зөвлөгөө өгөх, сургалт явуулах, дэмжлэг үзүүлэх ажлыг зохион байгуулан ажилласан. Тухайлбал: Системийн хөгжүүлэлт, нэвтрүүлэлт: Дараах тайлангуудыг гаргах хөгжүүлэлтийг хийж нэвтрүүлсэн. Үүнд: - Ажил олгогч, сайн дураар даатгуулагчийн тайлангийн шалгах баланс болон бусад хавсралт тайлангууд; - Санхүүгийн нэгтгэл тайлан болон хавсралт тайлангууд; - Хүний тооноос хамаарсан тайлангууд гэх мэт. Заавар, аргачлал, зөвлөгөө өгөх чиглэлээр: Санхүүгийн чиглэлээр бүх нэгжийн ахлах нягтлан бодогч, сангийн нягтлан бодогч, тэтгэвэр тэтгэмж, ажил олгогч хариуцсан болон хяналтын байцаагч нарт тэтгэврийн тайланг шалгах баланстай тааруулах, сайн дурын даатгалын тайлан, акт, алдангийн тайлан, харилцахын гүйлгээнүүдийг шалгаж үлдэгдлийг тааруулах талаар аргачлал заавар өгсөн. Бүтээгдэхүүний чиглэлээр бүх нэгжийн тэтгэвэр, тэтгэмжийн болон үйлчилгээний хэлтсийн дарга, байцаагч, сангийн болон ахлах нягтлан бодогч нартай нэг бүрчлэн тулж ажиллан тулгамдсан асуудлуудыг цаг тухайд нь судлан аргачлал заавар зөвлөгөө өгсөн. Сургалтын чиглэлээр: Санхүүгийн жилийн эцсийн тайлан гаргахтай холбогдуулан байцаагч ажилтнуудад дараах сэдвүүдээр онлайн болон танхимын сургалт хийсэн. Үүнд: - Аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын газрын санхүү бүртгэл, тэтгэвэр, тэтгэмжийн хэлтсийн нийт 125 байцаагчид “Тэтгэврийн зөрүү хуваарь үүсгэх”, “Тэтгэврийн олголт хаах”, “Үйлдвэрлэлийн ослын сангаас хариуцах ногдуулалт үүсгэх” сэдвээр онлайн сургалт; - Аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын газрын тэтгэвэр тэтгэмжийн хэлтсийн дарга, тэтгэмжийн байцаагч, санхүү бүртгэлийн хэлтсийн дарга, сангийн нягтлан бодогч зэрэг нийт 112 байцаагчид “Тэтгэмжийн тайлан” гаргах сэдвээр онлайн сургалт;	
--	--	--	---	--

			- Дундговь аймгийн Нийгмийн даатгалын газрын ажилтнуудтай хамтран аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын газрын тэтгэврийн хэлтсийн дарга, тэтгэврийн байцаагч, санхүү бүртгэлийн хэлтсийн дарга, сангийн нягтлан зэрэг нийт 133 байцаагчид “Тэтгэврийн тайлан” гаргах сэдвээр онлайн сургалт; - Байцаагч ажилтнуудын мэдээллийн нэгдсэн систем ашиглалтын ур чадварыг сайжруулах зорилгоор тэтгэвэр, тэтгэмж, ҮОМШӨ, СДД болон албан журмын даатгалын бүтээгдэхүүн үйлчилгээний чиглэлээр болон Зөрчил дэд системээр аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын газрын байцаагчдад ажлын нэг өдрийн танхимын болон онлайн сургалт явуулсан. Уг сургалтад танхимаар 76, онлайнаар 100 гаруй байцаагч ажилтнууд хамрагдсан. Мөн ажил олгогч, даатгуулагчийн портал системийн ашиглалтаар хичээл заасан.	
		Нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран өрхийн болон хувиараа үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрхлэгчдийг нийгмийн даатгалд заавал даатгуулах чиглэлээр сургалт, сурталчилгаа хийнэ.	2025 оны 9 дүгээр сарын 24-ний өдрийн байдлаар 61.4 мянган ажил олгогч, 951.4 мянган хүнийг албан журмын даатгалд, сайн дурын даатгалд 145.6 мянган хүн хамрагдсан. Аймаг, дүүргийн Нийгмийн даатгалын байгууллагууд малчдын нийгмийн баталгааг хангах, хамралтыг нэмэгдүүлэх талаар “Шинэ хоршоо хөдөлгөөн”-ний дарга, нягтлан бодогчдыг албан журмын даатгалд хамруулах талаар Үндэсний хорооны ажлын албатай хамтран ажиллаж байна. Сайн дурын даатгалын ач холбогдол, хамралтыг нэмэгдүүлэх талаар С1 телевиз, Монголын үндэсний Олон нийтийн радио, “Хилийн чанад дахь Монголчуудын зөвлөл”-д ярилцлага, мэдээлэл өгч, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газрын цахим хуудсаар дамжуулан ээлжит “Лайв”-т холбогдох мэргэжилтэнүүд оролцсон. Уг лайв мэдээлэл 1.4 мянган иргэнд хүрч 559 иргэдийн коментэд хариулт өгөв. Гэр бүл хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яамнаас зохион байгуулсан “Ажилтай өрх-Аз жаргалтай гэр бүл” нээлттэй хаалганы өдөрлөгт оролцон иргэдэд нийгмийн даатгалын тухай зөвлөгөө, мэдээллийг өгч ажиллав. Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын Албан бус эдийн засгийг албажуулах төсөлтэй хамтран 2025 оны 04 дүгээр сарын 28,29-ний өдөр зохион байгуулсан сургалтад “Нийгмийн даатгалын хамралтын өнөөгийн байдал, анхаарах асуудал” сэдвээр илтгэл танилцуулга хийв. Мөн 45 /давхардсан тоогоор/ хэвлэл мэдээллийн байгууллагаар дамжуулан 230 /давхардсан тоогоор/ удаагийн давтамжтайгаар нийгмийн даатгалын хууль тогтоомж, үйл ажиллагаа, үйлчилгээний талаарх мэдээллийг иргэдэд ярилцлага, тодруулга, мэдээ, нэвтрүүлэг, хэлэлцүүлэг зэрэг сэтгүүлзүйн төрлөөр олон нийтэд хүргэж ажиллав.	70
7	3.1.6.	Нийгмийн даатгалын сангийн хөрөнгө оруулалтын бодлогыг тодорхойлно	Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлд Нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлийг найдвартай, үр өгөөжтэй, хариуцлагатай, ил тод, хараат бус байх зарчмыг баримтлан дараах санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулж болно гэж заасан. Үүнд: - Засгийн газрын үнэт цаас; - Монгол банкны үнэт цаас; - Төрийн сангийн нэгдсэн дансанд байршуулах мөнгөн хадгаламж; - Монголбанкнаас тогтоосон системийн ач холбогдол бүхий арилжааны банк (цаашид “арилжааны банк” гэх)-нд байршуулах мөнгөн хадгаламж.	100

			Мөн Засгийн газрын 2024 оны 254 дүгээр тогтоолоор “Нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлийг санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулах журам”-ыг баталсан. Хууль журмын дээрх заалтыг хэрэгжүүлэх үүднээс дараах ажлыг хийж гүйцэтгэв. Үүнд: <i>Засгийн газрын үнэт цаас худалдан авах чиглэлээр:</i> Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Засгийн газрын 2024 оны 14 дүгээр тогтоолоор нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс Засгийн газрын урт хугацаат бонд, Монголбанкны үнэт цаас худалдан авахад 2024 онд зарцуулах хөрөнгийн хэмжээг 300,000.0 сая төгрөгөөр баталсны дагуу Засгийн газрын дотоод үнэт цаас худалдах, худалдан авах 199/НД73/24 дугаартай гэрээг Сангийн яамтай байгуулж, эхний 100,000.0 сая төгрөгийг 8.5 хувийн хүүтэйгээр 1 жил, хоёр дахь 100,000.0 сая төгрөгийг 9.0 хувийн хүүтэйгээр 2 жил, гурав дахь 100,000.0 сая төгрөгийг 9.5 хувийн хүүтэйгээр 3 жилийн хугацаатайгаар тус тус худалдан авч, Нийгмийн даатгалын сангийн 2024 оны төсвийн тухай хуулийг бүрэн хэрэгжүүлсэн. Гэрээнд үнэт цаасны хүүг хагас жилд нэг удаа төлөхөөр заасны дагуу эхний хүү болох 13.4 тэрбум төгрөгийг хүлээн аваад байгаа ба нийт 55.0 тэрбум төгрөгийн хүүгийн орлого олох юм. <i>Монголбанкны үнэт цаасны арилжаанд оролцох чиглэлээр:</i> Тус газар Монголбанкны үнэт цаас худалдан авах талаар хүсэлт хүргүүлсэн боловч Төв банк (Монголбанк)-ны тухай хуулийн 15 дугаар зүйлд Монголбанк нь хуулийн хүрээнд мөнгөний бодлогыг хэрэгжүүлэхээс бусад зорилгоор үнэт цаас арилжаалахыг хязгаарладаг. Өөрөөр хэлбэл Төв банкны үнэт цаас нь банк хоорондын захын эх үүсвэрт нөлөөлөх мөнгөний бодлогын хэрэгсэл бөгөөд хөрөнгө оруулалтын хэрэгсэл биш юм. Түүнчлэн Монголбанкны ерөнхийлөгчийн 2020 оны 06 дугаар сарын 17-ны өдрийн А-205 дугаар тушаалаар шинэчлэн баталсан “Төв банкны үнэт цаасны арилжааны журам”-д үнэт цаасны арилжаанд зөвхөн арилжааны банкуудыг оролцуулахаар зохицуулсан тул боломжгүй гэсэн хариуг 2024 оны 01 дүгээр сарын 03-ны өдөр А-5/03 дугаартай албан бичгээр ирүүлсэн. <i>Төрийн сангийн нэгдсэн дансанд мөнгөн хадгаламж байршуулах чиглэлээр:</i> Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.1.3-т сангийн чөлөөт үлдэгдлийг Төрийн сангийн нэгдсэн дансанд мөнгөн хадгаламж хэлбэрээр байршуулахаар, мөн зүйлийн 13.5-д хүүгийн хэмжээ нь Засгийн газрын үнэт цаасны хүүгийн хэмжээтэй тэнцүү байхаар тогтоосон боловч өнөөдрийн байдлаар нийгмийн даатгалын сангийн мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэл Төрийн санд хүүгүй байршиж байна. Харин арилжааны банкууд 2024 оноос нийгмийн даатгалын сангийн харилцах дансны мөнгөн хөрөнгийн үлдэгдэлд жилийн гурван хувийн хүү олгож байна.	
--	--	--	--	--

			Нийгмийн даатгалын сангийн мөнгөн хөрөнгийг найдвартай, үр өгөөжтэй, хариуцлагатай удирдах зорилгоор тус газар 2024 оны 04 дүгээр сарын 22-ны өдрийн "Хүсэлт хүргүүлэх тухай" 01/847 дугаартай албан бичгээр Монголбанканд харилцах данс нээлгэх, харилцах дансны үлдэгдэлд арилжааны банкуудын олгодог хүүгийн хэмжээтэй ижил хүү олгох талаар хүсэлт хүргүүлсэн. Монголбанкны ерөнхийлөгч, Санхүүгийн зохицуулах хорооны дарга болон Сангийн сайдын 2023 оны 01 дүгээр сарын 09-ний өдрийн "Харилцах дансны үлдэгдэлд тооцох хүүгийн хэмжээг тогтоох тухай" А-7/08/4 дугаартай хамтарсан тушаалын дагуу Төрийн сангийн нэгдсэн дансны үлдэгдэлд жилийн тогтмол гурван хувийн хүүг олгож байгаа ба нийгмийн даатгалын сангийн мөнгөн хөрөнгө нь Төрийн сангийн нэгдсэн дансанд байршиж байгаа тул сангийн эх үүсвэрийг тусад нь удирдах тохиолдолд Санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас холбогдох зөвшөөрлийг авч дахин хандах талаар Монголбанкнаас хариу ирүүлсэн. Үүний дагуу 2024 оны 06 дугаар сарын 24-ний өдрийн "Хүсэлт хүргүүлэх тухай" 01/1415 дугаартай албан бичгээр Монголбанканд нийгмийн даатгалын сангийн харилцах данс нээх тухай зөвшөөрлийг Сангийн яамнаас хүссэн боловч өнөөдрийг хүртэл хариу ирүүлээгүй байна. <i>Банкны системд нөлөө бүхий арилжааны банканд хугацаатай мөнгөн хадгаламж байршуулах чиглэлээр:</i> Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн 2025 оны 02 дугаар сарын 24-ний өдрийн "Хөрөнгийн хэмжээг тогтоох тухай" 07 дугаар тогтоолоор нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлээс банкны системд нөлөө бүхий арилжааны банканд 2025 онд хадгаламж хэлбэрээр байршуулах мөнгөн хөрөнгийн дээд хэмжээг 700.0 (долоон зуун) тэрбум төгрөгөөр тогтоосон. Мөн 03 дугаар сарын 24-ний өдрийн "Мөнгөн хадгаламжийн 2025 оны хүүгийн доод хэмжээ шинэчлэн батлах тухай" 08 дугаар тогтоолоор банкны системд нөлөө бүхий арилжааны банканд байршуулах мөнгөн хадгаламжийн 2025 оны хүүгийн доод хэмжээг жилийн 14.20 хувиар шинэчлэн баталсан. Тус газар дээрх шийдвэрүүдийн хүрээнд нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлийг банкны системд нөлөө бүхий арилжааны банканд хугацаатай мөнгөн хадгаламж хэлбэрээр байршуулахаар арилжааны банкуудаас санал авч, Нийгмийн даатгалын үндэсний зөвлөлийн дэргэдэх Мэргэжлийн хороо, Олон нийтийн зөвлөлөөр хэлэлцүүлэн санал, дүгнэлт, зөвлөмжийн дагуу 700.0 тэрбум төгрөгийг жилийн 15.0 хувийн хүүтэйгээр сар бүр хүү олгох нөхцөлтэйгээр хадгаламж хэлбэрээр байршуулсан. Нийгмийн даатгалын сангийн чөлөөт үлдэгдлийг найдвартай үр өгөөжтэй хөрөнгө оруулалтад байршуулснаар 2025 оны 09 дүгээр сарын 01-ний өдрийн байдлаар 34.9 тэрбум төгрөгийн хүүгийн орлого олоод байна.	
8	3.1.8.	Тэтгэврийн даатгалын хагас хуримтлалын тогтолцоонд	Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д "Тэтгэврийн хуваарилалтын тогтолцооноос хуримтлалын тогтолцоонд үе шаттай шилжих зорилгоор	90

		хэсэгчлэн шилжүүлж, 1979 оноос хойш төрсөн даатгуулагчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийг бодит хуримтлал болгоно.	даатгуулагчийн нэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлогыг байршуулах тэтгэврийн нөөц сантай байна” гэж заасан. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш тэтгэврийн нөөц санд 2024 онд 212.2 тэрбум төгрөг, 2025 онд 25.0 тэрбум төгрөг, нийт 237.2 тэрбум төгрөгийг банкны системд нөлөө бүхий ХААН, Худалдаа хөгжил, Голомт, Төрийн банканд төвлөрүүлээд байна. Мөн хуулийн 29.5-д тэтгэврийн нөөц санд байршуулсан даатгуулагчийн мөнгөжүүлсэн орлогыг түүний саналд үндэслэн Засгийн газрын үнэт цаас, Монголбанкны үнэт цаас, Төрийн сангийн нэгдсэн дансанд байршуулах мөнгөн хадгаламж, Банкны тухай хуулийн 3.1.20-д заасан арилжааны банканд байршуулах мөнгөн хадгаламжид хөрөнгө оруулахаар тус тус заасан. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 13 дугаар зүйлийн 13.2-т “Энэ хуулийн 13.1-д заасан санхүүгийн хэрэгсэлд хөрөнгө оруулах үйл ажиллагааг нийгмийн даатгалын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хэрэгжүүлнэ” гэж заасны дагуу хуулийн дээрх заалтыг хэрэгжүүлж, даатгуулагчаас санал авах бэлтгэл ажлыг ханган ажиллаж байна. <i>Тухайлбал</i> Монголбанканд 2025 оны 09 дүгээр сарын 02-ны өдөр “Мэдээлэл хүсэх тухай” 01/2030 дугаар албан бичгээр банкны системд нөлөө бүхий арилжааны банкны мэдээлэл, 01/2049 албан бичгээр Монголбанкны үнэт цаас худалдан авах боломжтой эсэх талаар, Сангийн яаманд 09 дүгээр сарын 03-ны өдөр “Мэдээлэл хүсэх тухай” 01/2048 дугаартай албан бичгээр Засгийн газрын үнэт цаас худалдан авах боломжтой эсэх талаар, 01/2053 дугаартай албан бичгээр төрийн сангийн нэгдсэн дансанд мөнгөн хадгаламж байршуулах боломжтой эсэх талаар мэдээлэл авахаар тус тус хүсэлт гаргаад байна.	
9	3.1.9.	Тэтгэврийн даатгалын тогтолцоог бүрэн хуримтлалын тогтолцоонд шилжүүлэх үе шатыг эхлүүлнэ.	Нийгмийн даатгалын багц хуулийн төслийг шинэчлэн боловсруулж 2023 оны 07 дугаар сарын 07-ны өдөр Улсын Их Хурлаас баталсан. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д “Тэтгэврийн хуваарилалтын тогтолцооноос хуримтлалын тогтолцоонд үе шаттай шилжих зорилгоор даатгуулагчийн нэрийн дансны мөнгөжүүлсэн орлогыг байршуулах тэтгэврийн нөөц сантай байна” гэж заасан Тухайлбал: Нийгмийн даатгалын ерөнхий хуулийн 29.3.1-д “энэ хуулийн 18.1-д заасан тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээний ажил олгогчийн 1.0, даатгуулагчийн 1.0, нийт 2.0 хувийн, энэ хуулийн 18.3-т заасан сайн дураар даатгуулагчийн тэтгэврийн даатгалын шимтгэлийн хувь хэмжээний 2.0 хувийн шимтгэлийн орлого” гэж заасны дагуу 2024 оноос эхлэн шимтгэлийн орлогыг хуримтлал болгох арга хэмжээ үе шаттай хэрэгжүүлж байна. Нийгмийн даатгалын ерөнхий хууль хэрэгжиж эхэлснээс хойш тэтгэврийн нөөц санд 2024 онд 212.2 тэрбум төгрөг, 2025 онд 25.0 тэрбум төгрөг, нийт 237.2 тэрбум төгрөгийг банкны системд нөлөө бүхий ХААН, Худалдаа хөгжил, Голомт, Төрийн банканд төвлөрүүлээд байна.	100
ДУНДАЖ ҮНЭЛГЭЭ				92.0